

מדינת ישראל משרד החינוך המינהל למדע וטכנולוגיה

ביצוע סקר נגישות

מטרת מאמר זה היא להבהיר את החובות וההליכים לביצוע סקר נגישות באתרי אינטרנט, אפליקציות סלולר ומסמכים דיגיטליים.

הקדמה

במסגרת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות הותקנו תקנות נגישות השירות, אשר נכנסו לתוקף ב-25 באוקטובר 2013 והמגדירות את החובות והנהלים לביצוע התאמות נגישות במבנים ושירותים ציבוריים. תקנה 35 בתקנות נגישות השירות מגדירה את חובות הנגישות באתרי אינטרנט, יישומים ומסמכים דיגיטליים. תקנה 28 בתקנות נגישות השירות מגדירה את חובות ביצוע הבדיקה התקופתית של החייבים בביצוע התאמות הנגישות.

סקרי נגישות

מטרת סקר הנגישות היא לבצע בדיקה תקופתית של אתרי אינטרנט, יישומים ומסמכים דיגיטליים על מנת להיערך לביצוע התאמות הנגישות כנדרש בתקנה 35.

כיצד מבצעים סקר נגישות?

סקר נגישות לאתרי אינטרנט, יישומים ומסמכים דיגיטליים ניתן לבצע בשתי דרכים: האחת - ביצוע הסקר על ידי אנשי מקצוע העובדים בארגון החייב בביצוע התאמות נגישות. במקרה זה מבצעי הסקר הם מפתחי האתר בארגון אשר בקיאים בתחום פיתוח אתרי אינטרנט, לרבות שפות תכנות כמו HTML, HTML5, Java וכדומה. הדרך השנייה היא העסקה של סוקר נגישות חיצוני אשר מומחה בתחום הנגישות לאינטרנט, יישומים ומסמכים דיגיטליים.

במקרה שהארגון מעוניין בסוקר חיצוני, יש לבצע סקר שווקים ובדיקת אמינות ומהימנות מאחר שהמחוקק לא הגדיר רשמית מיהו איש מקצוע בתחום הנגישות לאינטרנט, יישומים ומסמכים דיגיטליים. הדרך הטובה ביותר היא לבקש המלצות ולראות אתרים שעברו תהליך הנגשה או שנמצאים בתהליך הנגשה. כמו כן חשוב מאוד לקבל מסוקר הנגישות תכנית עבודה מסודרת הכוללת את שלבי העבודה, לרבות כלים ושיטות לבדיקת הנגישות באתר האינטרנט, באפליקציית הסלולר או במסמכים דיגיטליים. בתהליך ביצוע בדיקות הנגישות יש לשלב כלים לבדיקות נגישות. כמו כן רצוי לשלב בודקים עם מוגבלות וטכנולוגיות מסייעות לנגישות שבאמצעותן גולשים באינטרנט, מתפעלים ממשקי משתמש וקוראים מסמכים (ספרים) דיגיטליים.

שלבים מומלצים לביצוע סקר הנגישות (בכל דרך שהיא)

1. מפגש היכרות, תיאום ציפיות וקביעת לוחות זמנים עם צוות פיתוח האתרים, רכז נגישות או מנהל פרויקטים.
2. קביעת כתובות URL, היישומים ו/או המסמכים הדיגיטליים המיועדים לבדיקה.
3. הכנת צוות הבודקים, לרבות בודקים עם מוגבלות והדרכתם:
 - א. היכרות עם טופס בדיקות הנגישות המהווה את טופס הבדיקה שפורסם על ידי נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.
 - ב. הצגת כלים לבדיקות נגישות. קיימים מגוון כלים אוטומטיים לבדיקות נגישות בדפי אינטרנט. חלקם הם כלים חינוכיים וחלקם הם כלים בתשלום. כלי מומלץ לעבודה הוא WAVE ToolBar שפותח על ידי WebAim. כלי זה הוא תוסף אשר ניתן להתקנה על גבי הדפדפן ומספק מגוון כלים לביצוע הבדיקה. ייחודו של כלי זה הוא בשלב הפיתוח ובכך שהוא מספק מפה של כל בעיות הנגישות כולל הסברים לצד כל רכיב ורכיב. סרטון הדרכה לשימוש בכלי ניתן למצוא בקישור זה. ככלל, מומלץ מאוד להיעזר באתר WebAime ובאסופת המאמרים בכדי ללמוד וליישם נגישות בדפי אינטרנט.
 - ג. אם משלבים בודקים עם נגישות – היכרות עם הטכנולוגיות המסייעות.
4. בחירת הכלים האוטומטיים לביצוע בדיקות הנגישות לצד בדיקה של חוויית משתמש עם מוגבלות.
5. ביצוע הסקר.
6. הכנת דוח נתונים טכני.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל למדע וטכנולוגיה

7. פגישת סיכום לקראת היערכות לביצוע התאמות הנגישות.
8. ביצוע התאמות הנגישות עד לתאריך שנקבע בחוק בהתאם לאמור בנוהל המשרד.

טופס בדיקות הנגישות

טופס בדיקות הנגישות יועד במקורו לביצוע בדיקות נגישות של דפי אינטרנט. ואולם מאחר שאין טופס רשמי לביצוע בדיקות נגישות ליישומים ולמסמכים דיגיטליים, ומאחר שניתן ליישם כללים מסוימים מהנחיות WCAG 2.0 גם ליישומים ולמסמכים דיגיטליים – בשלב זה ניתן למלא את סקר הנגישות גם עבור יישומים ומסמכים דיגיטליים בחלקים שבהם הדבר אפשרי.
דוגמאות לרכיבים חופפים בדפי אינטרנט, מסמכים דיגיטליים ואפליקציות סלולר:

- תגי כותרת H
 - טקסט חליפי לתמונות
 - תוויות לשדות טפסים
 - שמירה על Tab Order ו-Tabindex
 - טקסט ברור לקישורים
 - שמירה על צבעי ניגודיות תקינים (ומעלה)
- לדוגמה, אם מבצעים בדיקת נגישות לאפליקציית סלולר, וישנם רכיבים שלא ניתן לבדוק אותם טכנית כמתבקש מטופס בדיקת הנגישות – יש לציין זאת כהערה בתא הרלוונטי לשורת הבדיקה שבה יש להזין את תוצאת הבדיקה. מומלץ לכתוב "לא רלוונטי" ואז להוסיף הערה לתא שלא ניתן לבצע את הבדיקה באפליקציית סלולר.

כלים אוטומטיים לבדיקות נגישות בדפי אינטרנט
את בדיקות הנגישות ניתן לבצע באמצעות כלים אוטומטיים לבדיקות נגישות שהם תוספים לדפדפנים Google Chrome ו-Mozilla Firefox.
כלי נפוץ במיוחד לביצוע בדיקות נגישות הוא WAVE Toolbar לדפדפן Mozilla Firefox. הכלי יודע לבדוק בעיות נגישות בדפי אינטרנט.
כאשר בוחרים באפשרות Errors, Features and Alerts, הכלי ימפה את האתר ויצג לצד כל רכיב ורכיב אם הוא תקין או לא תקין מבחינת נגישות.

תכונות מרכזיות של WAVE Toolbar

1. בחירה באפשרות Text Only תציג את האתר באופן שבו תוכנה קוראת מסך מציגה (באמצעות הקראה) את מבנה האתר. לתכונה זו יש חשיבות רבה בבדיקה היררכית של הרכיבים המופיעים באתר.
2. סריקת האתר כולו: תחת Tools בחירה ב-Process at WAVE.com תפעיל סריקה של כל האתר עם סיכום ממצאי הנגישות בצד שמאל. לחיצה על קטגוריית הרכיבים באתר תציג אותם במרוכז ותאפשר למפתח האתר לעקוב אחר בעיות הנגישות באופן מרוכז יותר. עם זאת חשוב לזכור כי שימוש בכלי זה באתרים גדולים (YNET למשל) עשוי לגרום לקריסת הכלי ו/או הדפדפן.